

Hansen Dagbladet / Okkupasjonen

- Et verdifullt historisk dokument

Glomdalsmuseet sikrer film om bombingene av Elverum

104235

Av
RISE GRØNSET

Den niende april 1940. En dato som har festet seg i elverumskningers og alle andre nordmenns bevissthet og risset seg inn i historien. Dagen da kongen og regjeringen flyktet for tyskerne og Leiret ble lagt i ruiner. Denne

sydste begivenhet festet 77 år gamle Erling Syringen til filmstrimmelen, opptakene ble til og med gjort i farger, og denne filmen har nå Glomdalsmuseet kjøpt og sikret for ettertiden. Pengene som er brukt, er midler museet har fått av Olga Møystads dødsbo, og førstekonservator Ivar Skre understreker at han synes det er en

verdigi måte å anvende denne gaven på.

— Filmen er et verdifullt historisk dokument, både lokalt og i større sammenheng, understreker Skre. — Og filmhistorisk, supplerer Glomdalsmuseets fotograf, Burny Iversen.

Filmen har tidligere vært vist i

foreninger og lag, men er blitt noe medtatt, og den skal nå sendes til Norsk Filminstitutt som vil vurdere den og avgjøre om det er forsvarlig å kjøre den. Den skal i alle tilfelle sendes videre til spesiallaboratorium i Sverige, hvor det vil bli bestemt hvilke restaureringstiltak som skal finne sted. Originalen vil bli oppbevart i Filmarkivet,

og det vil i første omgang bli laget tre kopier - en til Glomdalsmuseet, en til Erling Syringen i følge kontrakten og en som kan stilles til disposisjon for dem som måtte ønske det.

Glomdalsmuseets kopi av filmen vil kunne vises i lokalmiljøet, for eksempel i historielaget, og Ivar Skre og Burny Iversen vil også tilby NRK, Fjernsynet, å låne kopien, ettersom filmen jo er et svært sentralt dokument fra krigens tid.

— Nå finnes det endel opptak av krigshandlinger, gjort både av nordmenn og tyskere og kanskje også av engelskmenn, men denne filmen er kanskje den eneste som er opptatt under bombingene av Elverum, sier Skre. — Denne bombingene hadde jo også sine rikshistoriske årsaker. Det var som kjent en terrorbombing, en forfølgelse av konge og regjering.

Museet har kjøpt filmen av Syringen ved mellomkomst av Finn Wetum, som er medlem av styret i historielaget, og det har vært snakket en del i historielaget om at man skulle forsøke å sikre seg filmen, forteller Skre.

Kjøpet omfatter også en samling av negativer, gamle glassplater fra begynnelsen av 30-årene eller eldre, og Burny Iversen karakteriserer også disse som av stor kulturhistorisk verdi. De er en dokumentasjon av livet i Elverum fra førkrigstiden - fra nominasjonsmøte i den gamle, fine Elvarheimsalen til 17.mai-tog, bygningser, mennesker og miljøer.

— Erling Syringen har jo vært en dyktig fotograf gjennom mange år, og det er morsomt at vi nå har fått sikret noen av bildene hans fra tidligere tider, sier Iversen.

BILDET: Fotograf Burny Iversen, til venstre, og førstekonservator Ivar Skre tar en titt på filmen som Erling Syringen sprang omkring i Leiret og tok 9. april med fare for liv og lemmer.

Syklet rundt og filmet mens granatsplintene føk

Mens granatsplintene føk om ørene, på ham syklet en observant og høyst uredde fotograf med det velkjente navn Erling Syringen rundt i Leiret 9. april 1940. Med sitt 16 millimeter Zeiss Ikon filmapparat, årgang 1936, klart til å skyte igjen. Uhyggelige scener fikk han festet til fargefilmstrimmelen. Nå er dagen og filmen historie - verdifull historie. Og filmen er nettopp nå overtatt av Glomdalsmuseet, som vil bevare den for ettertiden.

— Om morgenen, før vi ante noe om bombingene, så vi røde skyer over Elverum, forteller Erling Syringen, 77 år og virksom pensjonist etter et virksomt liv. — Det første huset som ble bombet var Grundts, like ved sykehuset. Jeg dro dit. Så kom flyene og bombet ved folkeskolen, og jeg skynte meg dit. Etter det kom to fly til som slapp bomber over Leiret, og det ene dro sydover igjen. Akkurat da det var over Gamlebrua, suste det en eller to granater og eksploderte ca. hundre meter rett under flyet, som fløy i omkring 800 meters høyde. Det var mesterskytteren Leif Ørbak som stod hjemme på Ørbak og skjøt med luftverkanon. Avstandsmåleren var borte - hadde han hatt den, hadde han ramt.

Syringen filmet da granatene sprang rett under flyet.

— Og jeg så de tykke portstolpene hos dr. Petersson, som bodde rett overfor slakteriet, fare til himmels, minnes Syringen videre. — Det var to grindstolper av sten, de ble truffet av en granat og fløy 50 meter over Leiret og datt ned ved Glomma. Men det fikk jeg ikke filmet.

— Var du ikke redd?

— Nei, jeg har aldri vært redd. De hadde nok fått øye på meg oppe i flyene, der jeg syklet rundt i Leiret, for de bombet etter meg. Men jeg hoppet av sykkel og kom meg i ly for mitraljøsene i en fuge mellom huset til blikkenslageren og veiskråningen. Der lå jeg og så Leiret brenne.

På samme filmen har Syringen bilder fra Grundset-mart'n i 1938. Og han har flere særpregede opptak med sitt åtte millimeterapparat, blant annet fra innvielsen av Elverum hovedkirke for snart 50 år siden etter at det opprinnelige interiøret var kommet på plass.

Ellers er Erling Syringen sterkt opptatt av sine oppfinnelser som han har vært i alle år. Og alderdommen holder han fra livet med daglig behandling av vibrerende massasjeapparat, for det holder blodet i gang og blodårene åpne. Men det er en annen historie.

BILDET: Erling Syringen med et filmapparat omtrent maken til det han brukte 9. april 1940.